



# **Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2022 - 2024**



Bartoszyce, styczeń 2022 r.



## **SPIS TREŚCI**

<b>I. Wprowadzenie .....</b>	<b>3</b>
<b>II. Podstawy prawne opracowania <i>Programu</i> .....</b>	<b>4</b>
<b>III. Diagnoza środowiska lokalnego .....</b>	<b>4</b>
<b>3.1. Sytuacja demograficzna miasta Bartoszyce .....</b>	<b>5</b>
<b>3.2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych dotyczących rodziny         w mieście Bartoszyce .....</b>	<b>9</b>
<b>3.3. Rekomendacje do kierunków działań w latach 2022-2024 .....</b>	<b>15</b>
<b>3.4. Lokalne podmioty działające w obszarze wspierania rodzin .....</b>	<b>16</b>
<b>IV. Adresaci <i>Programu</i> wspierania rodziny .....</b>	<b>17</b>
<b>V. Analiza SWOT .....</b>	<b>18</b>
<b>VI. Cel główny i cele szczegółowe <i>Programu</i> .....</b>	<b>20</b>
<b>6.1. Cel szczegółowy 1 .....</b>	<b>21</b>
<b>6.2. Cel szczegółowy 2 .....</b>	<b>22</b>
<b>6.3. Cel szczegółowy 3 .....</b>	<b>24</b>
<b>VII. Finansowanie .....</b>	<b>24</b>
<b>VIII. Monitoring .....</b>	<b>25</b>
<b>IX. Podsumowanie .....</b>	<b>25</b>



## I. Wprowadzenie

*Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2022-2024*, zwany dalej *Programem*, powstał w oparciu o zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 176 pkt 1), nakładające na gminy obowiązek opracowania trzyletniego programu wspierającego rodziny. Przedmiotowy dokument stanowi kontynuację oraz uzupełnienie Programów realizowanych na terenie miasta Bartoszyce w latach 2013-2021.

Zgodnie z *Powszechną Deklaracją Praw Człowieka* z 10 grudnia 1948 roku „Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i Państwa.” Według Centrum Badania Opinii Społecznej, pomimo dużych zmian społeczno-politycznych, kulturalnych oraz ekonomicznych zachodzących w ostatnich dziesięcioleciach, rodzina pozostaje niezmiennie podstawową komórką życia społecznego, zaś Polacy szczęście rodzinne uważają za jedną z podstawowych wartości i celów. Pomimo tego, że rodzina jest bardzo ważna w życiu każdego człowieka, to jednak dynamicznie zachodzące zmiany mogą negatywnie wpłynąć na jej funkcjonowanie.

Współczesny świat jest pełen zagrożeń i niekiedy nie sposób ustrzec przed nimi dzieci. Uzależnienie od substancji psychoaktywnych, alkoholu, papierosów, czy Internetu, zbyt wczesne rozpoczynanie współżycia przez młodzież, a nawet dzieci - to najczęstsze kłopoty. Osobny temat stanowi przemoc domowa, stany depresyjne rodziców i młodzieży. Wszelkie problemy pojawiające się w domu, czy w szkole, głównie w środowisku rówieśników, bardzo silnie działają na młodego człowieka. Emocje biorą górę, nierzadko pojawiają się akty buntu lub próby zwrócenia na siebie uwagi, jak na przykład próby samobójcze, czy samookaleczenia. Niezależnie od tego, jak funkcjonuje rodzina, w sposób prawidłowy umożliwiający zaspokajanie potrzeb dziecka (m.in. stabilizacji, bezpieczeństwa, itp.), czy też przejawia wyraźne cechy dysfunkcji - w każdym przypadku kształtuje ona osobowość dziecka, jego postawę społeczną. Rodzinie przeżywającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu oraz wypełnianiu obowiązków rodzicielskich należy każdorazowo okazać pomoc. Ważne jest zatem utworzenie spójnego systemu wsparcia, ukierunkowanego na wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i jego rodzinie.

Mając na względzie powyższe, realizowane w ramach *Programu* zadania koncentrować się będą na całej rodzinie z zastosowaniem różnych metod wspierania i interwencji, w tym dzięki współpracy profesjonalistów, osób, instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny z terenu miasta Bartoszyce, działalności placówek wsparcia dziennego, pomocy asystentów rodziny, pracowników socjalnych, rodzin wspierających, organizowaniu poradnictwa specjalistycznego oraz działalności grup wsparcia. Z dotychczasowych doświadczeń realizatorów zadań z zakresu wspierania rodziny wynika, że tylko interdyscyplinarność, tj. skoordynowana współpraca profesjonalistów działających w tym obszarze, umożliwia pełne rozpoznanie problemów i możliwości rodziny oraz stosowanie adekwatnej do potrzeb, dostępnej w środowisku lokalnym oferty pomocowej. Tylko przy takim wsparciu, szybkim reagowaniu na kryzys, rodzina może poprawnie realizować swoje funkcje. Oznacza to w głównej mierze pracę na zasobach, a nie rekompensowanie utraconych funkcji.



## II. Podstawy prawne opracowania Programu

Opracowanie *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2022-2024* oraz jego wdrażanie jest odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, zawartych m.in. w:

- 1) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.,
- 2) ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- 3) ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 4) ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- 5) ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 6) ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- 7) ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 8) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 9) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 10) ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 11) ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 12) ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- 13) ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- 14) ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Program wpisuje się również w lokalne i ponadlokalne strategię i programy społeczne oraz programy z zakresu wspierania rodziny, w tym:

- 1) *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2022* - uchwała nr XXI/139/2016 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 28 kwietnia 2016 r.,
- 2) *Strategię polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030* - uchwała nr XXX/459/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 września 2021 r.,
- 3) *Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko - Mazurskim na lata 2018 - 2022* - uchwała nr XXXIII/723/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2017 r.

## III. Diagnoza środowiska lokalnego

Punktem wyjścia do określenia zadań *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2022-2024* jest analiza diagnostyczna, zawierająca dane statystyczne charakteryzujące obszar wspierania rodziny i system pieczy zastępczej na terenie miasta Bartoszyce w latach 2018-2021 (do dnia 30 czerwca 2021 roku). Dokładna analiza okresów poprzedzających pozwoli na wyznaczenie kierunków działań związanych z rozwojem wsparcia na rzecz bartoszyckich rodzin, przeżywających trudności w prawidłowym funkcjonowaniu oraz wypełnianiu obowiązków rodzicielskich. Przedstawione dane pozwalają również na zapoznanie się z charakterystyką badanego zjawiska.

Diagnoza środowiska lokalnego została przygotowana w oparciu o analizę danych statystycznych pozyskanych m.in. z:

1. Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) za lata 2018 - 2020 oraz danych cząstkowych za 2021 rok (stan na dzień 30.06.2021 r.),
2. Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce za lata 2018 - 2020,
3. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2022,
4. lokalnych instytucji, które na co dzień zajmują się pracą z dzieckiem i rodziną.

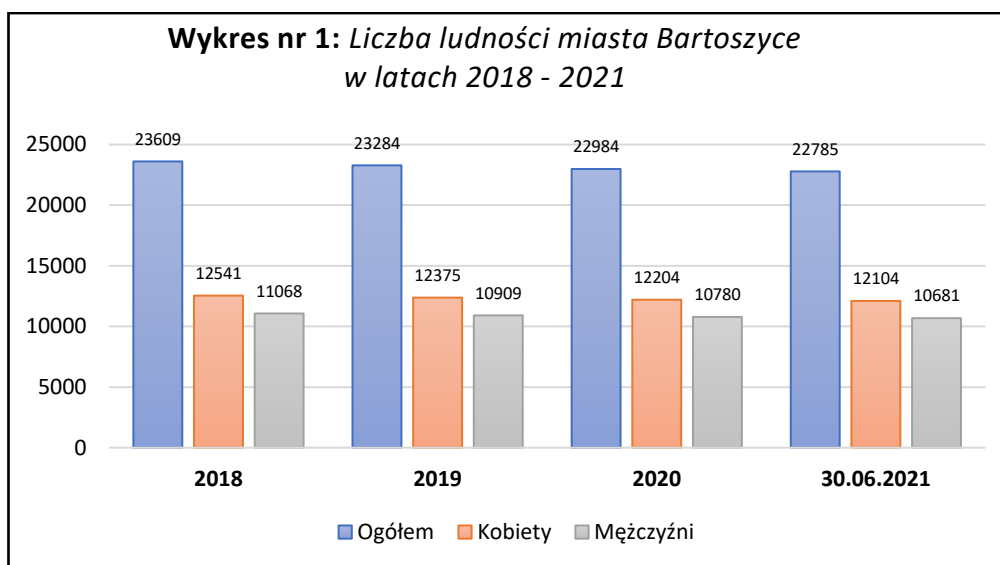


### 3.1. Sytuacja demograficzna miasta Bartoszyce

#### Struktura ludności miasta Bartoszyce według wybranych klasyfikacji

Od kilku już lat liczba mieszkańców miasta Bartoszyce sukcesywnie zmniejsza się na skutek malejącego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców Bartoszyce na dzień 31.12.2020 r. wynosiła **22.984 osoby**, w tym **12.204 kobiety** i **10.780 mężczyzn**, zaś na dzień 30.06.2021 r., według danych cząstkowych GUS, miasto liczyło **22.785 osób**, w tym **10.681 mężczyzn** i **12.104 kobiet**. W przeciągu 42 miesięcy (2018 r. - czerwiec 2021 r.) liczba ludności miasta spadła o 824 osoby, tj. 3,49%. *Prognoza ludności GUS na lata 2014 - 2050*, bazująca na trendach zmian w przebiegu procesów demograficznych, w tym umieralności, płodności oraz kierunków i rozmiarów ruchów migracyjnych ludności zakłada, że liczba ludności powiatu bartoszyckiego w roku 2050 będzie wynosić około 39.255 mieszkańców. Mając na uwadze, że mieszkańcy miasta Bartoszyce stanowią 41 % populacji całego powiatu, należy szacować, że do roku 2050 liczba ta spadnie do poziomu około 16 tys. W stosunku do roku 2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.) liczba mieszkańców będzie mniejsza aż o 6.691 osób, tj. o 29,37 punktów procentowych.

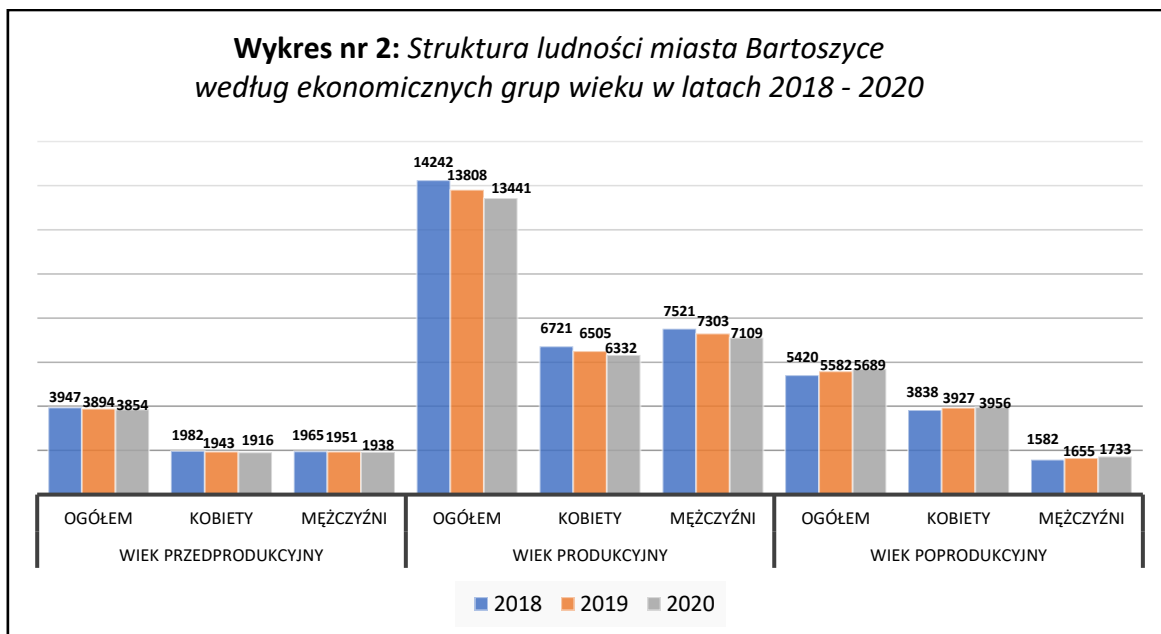
Skalę zjawiska zmniejszania się liczby mieszkańców Bartoszyce obrazuje *Wykres nr 1*, przedstawiający statystyki, dotyczące ludności miasta w latach 2018-2021.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2020 najliczniejszą grupą mieszkańców były osoby w wieku produkcyjnym tj. **13.441 osób** (w tym **7.109 mężczyzn** i **6.332 kobiety**), co stanowiło 58,48% całej populacji mieszkańców miasta. Kolejną liczną grupę stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym **5.689 osób** (w tym **1.733 mężczyzn** i **3.956 kobiet**), tj. 24,75 % populacji. Najmniej liczną grupę stanowili mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym, czyli w wieku 0-17 lat - 16,77 %.

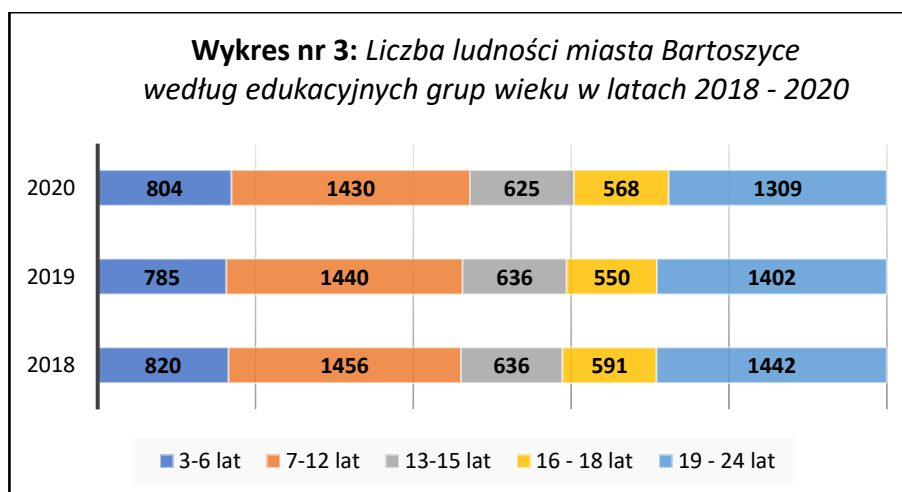
Dynamikę skali zmian w strukturze ludności według poszczególnych ekonomicznych grup wiekowych prezentuje *Wykres nr 2*, przedstawiający statystyki za lata 2018-2020 (nie uwzględniono danych za rok 2021, ponieważ GUS opublikuje je dopiero w roku 2022, na przełomie kwietnia i maja).



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2018-2020 populacja osób mieszkających na terenie Bartoszyce w wieku potencjalnej nauki, tj. od 3 do 24 lat, zmniejszyła się o 4,23%. Prawie we wszystkich grupach wieku edukacyjnego obserwowane jest zmniejszenie. Wyjątek stanowiła najmłodsza z grup (od 3 do 6 lat), której liczebność w roku 2020 w stosunku do 2019 roku wzrosła o 2,36%. Niestety od roku 2015 odnotowuje się znaczny spadek liczby urodzeń, co zapowiada zmniejszenie się populacji mieszkańców w wieku potencjalnej nauki w najbliższych kilku latach. Analizując dane GUS, w kolejnych latach odnotuje się dalszy spadek liczby ludności w poszczególnych grupach edukacyjnych. Dane dotyczące liczby mieszkańców w wieku 0-2 lata nie dają optymistycznych prognoz w tym zakresie. W roku 2020 liczba osób w przedziale wiekowym 0-2 lata wynosiła ogółem zaledwie 610 mieszkańców, w tym 329 mężczyzn i 281 kobiet. W wieku poniżej 12 miesięcy - 166 osób, 1 roku życia - 194 osoby, zaś w wieku 2 lata - 250 osób.

Zróznicowanie struktury ludności miasta Bartoszyce według edukacyjnych grup wieku w latach 2018-2020 obrazuje Wykres nr 3.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS



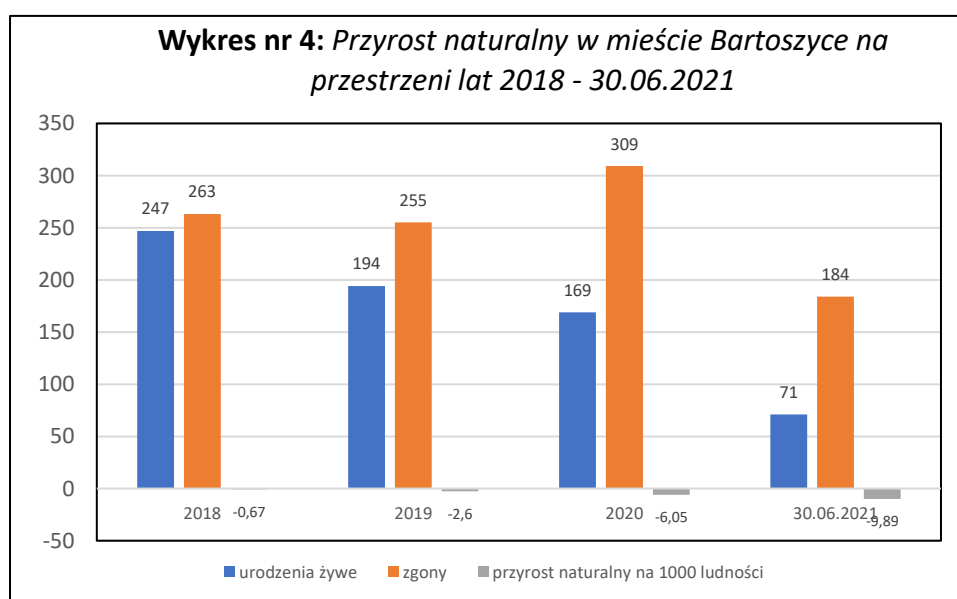
Podobnie, jak w przypadku poprzednich analiz struktury mieszkańców miasta Bartoszyce, negatywnie przedstawiają się również dane dotyczące wskaźników obciążenia demograficznego (stan na dzień 31.12.2020 r. w stosunku do danych za rok 2018), w tym:

- 1) na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 71 osób w wieku nieprodukcyjnym (dla porównania w roku 2018 było to 65,8 osób),
- 2) na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 147,6 osób w wieku poprodukcyjnym (dla porównania w roku 2018 było to 137,3 osób),
- 3) na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 42,3 osób w wieku poprodukcyjnym (dla porównania w roku 2018 było to 38,1 osób),
- 4) współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi to 30,9 osób (dla porównania w roku 2018 było to 27,1 osób),
- 5) odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji to 20,2 osób (dla porównania w roku 2018 było to 18,3 osób).

### Przyrost naturalny na terenie miasta Bartoszyce

Przyrost naturalny, to różnica pomiędzy liczbą żywych urodzeń, a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza, że rodzi się więcej osób, niż umiera, zaś ujemny, że jest odwrotnie. Miasto Bartoszyce w roku 2020 miało ujemny przyrost naturalny wynoszący **-140**. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu **-6,05** na 1000 mieszkańców Bartoszyce. W 2020 roku urodziło się **169 dzieci**, w tym 49,1% dziewczynek i 50,9% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi **0,59** i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2020 roku 32,3% zgonów w Bartoszycach spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 28,1% zgonów były nowotwory, a 8,3% - choroby układu oddechowego. Na 1000 ludności Bartoszyce przypada **13,34 zgonów**. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz więcej od wartości średniej dla kraju.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w mieście Bartoszyce w latach 2018-2021 obrazuje Wykres nr 4.



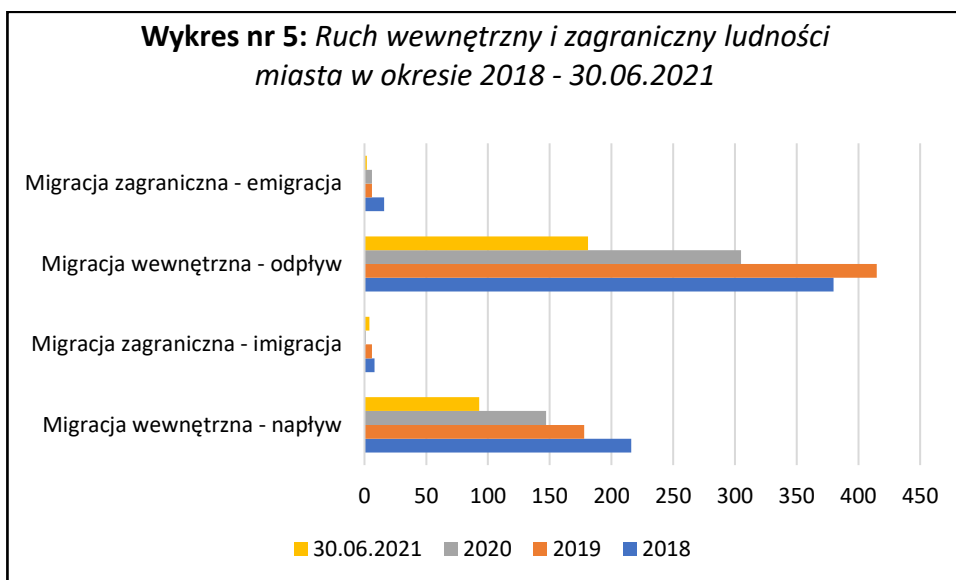
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS



## Migracja wewnętrzna i zewnętrzna mieszkańców miasta Bartoszyce

Zmiany miejsca zamieszkania ludności odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu struktury i dynamiki ludności danego regionu, wpływając na liczbę ludności, gęstość zaludnienia, strukturę według wieku oraz płci, które to z kolei warunkują kolejne procesy ludnościowe, takie jak zawieranie małżeństw czy przyrost naturalny. Bartoszyce od wielu już lat należą do miast o niekorzystnych trendach migracyjnych. Niski poziom uprzemysłowienia regionu, brak znaczących przedsiębiorstw, niskie płace, wysoka stopa bezrobocia, niska wartość PKB na 1 mieszkańca powodują odpływ ludności tak poza granicę województwa, jak i kraju.

W latach 2018-2021 na terenie miasta Bartoszyce zanotowano napływ migracyjny wewnętrzny na pobyt stały (zameldowania w ruchu wewnętrznym) obejmujący łącznie **634 osoby**, zaś odpływ (wymeldowania w ruchu wewnętrznym) dotyczył **1.281 osób**. W przypadku migracji zagranicznych na pobyt stały w latach 2018-2021 odnotowano imigrację (zameldowania z zagranicy) **19 osób**, zaś w przypadku emigracji (wymeldowania za granicę) - **35 osób**. Dane statystyczne GUS w zakresie migracji na pobyt stały w Bartoszycach w ruchu wewnętrznym i zagranicznym zaprezentowano w formie *Wykresu nr 5*.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

## Zawieranie małżeństw, rozwody, separacje

Małżeństwo i rodzina są silnie osadzone w systemie wartości współczesnych Polaków. Pomimo tego już od kilku lat na terenie miasta Bartoszyce odnotowuje się systematyczny spadek liczby zawieranych związków małżeńskich, który jest uwarunkowany w głównej mierze spadkiem liczby mieszkańców miasta, zmianą jego struktur wiekowych, migracją, itp. W latach 2018-2021 mieszkańcy Bartoszyce zawarli łącznie 315 związków małżeńskich, co odpowiada 3,15 małżeństw na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego (3,4) oraz znacznie mniej od wartości dla Polski (3,8).

W przypadku rozwodów tendencja jest zmienna, np. w roku 2018 na 1000 ludności w mieście orzeczono 1,5 rozwodów, w 2019 roku - 1,6, zaś w 2020 roku - 1,1.

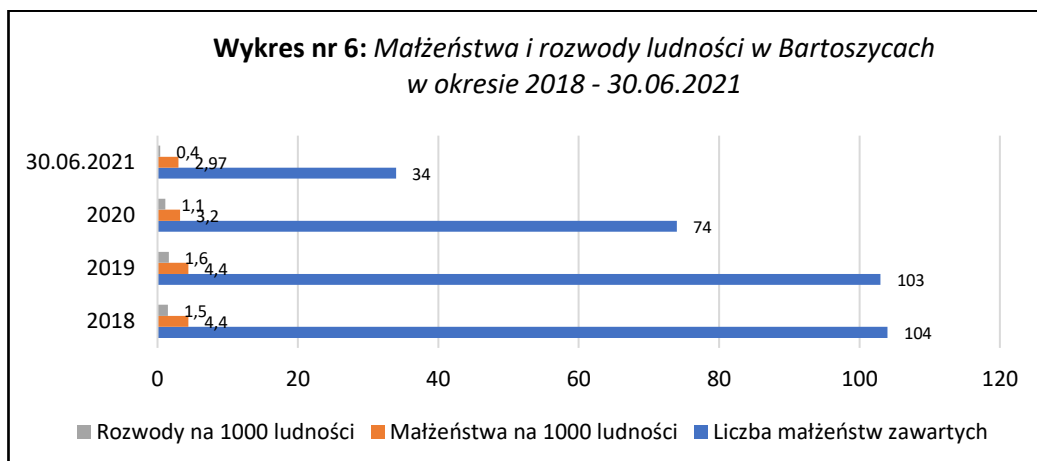
Analizując stan cywilny mieszkańców miasta Bartoszyce, według raportu *Polska w liczbach za rok 2020*, ponad połowa mieszkańców - 52,2% żyje w małżeństwie, w tym 5.825 kobiet jest zamężnych, zaś 5.414 mężczyzn jest żonatych, 28,9% jest stanu wolnego (w tym 2.651 panien i 3.543 kawalerów), 5,2% mieszkańców jest po rozwodzie (w tym 652 kobiety oraz 460 mężczyzn), a 10,4% to wdowy/wdowcy (w tym 1.871 kobiet i 353 mężczyzn). Około 3,1% mieszkańców nie deklaruje stanu cywilnego, tj. 371 kobiet i 302 mężczyzn.

Niekorzystna tendencja dotycząca liczby zawieranych małżeństw zapewne będzie mieć wpływ na dalsze zmniejszanie się liczby urodzeń w Bartoszycach w kolejnych latach.





Statystyki dotyczące małżeństw i rozwodów na 1000 ludności w Bartoszycach zaprezentowano w formie Wykresu nr 6.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych raportu Polska w liczbach (<https://www.polskawliczbach.pl/Bartoszyce#dane-demograficzne>)

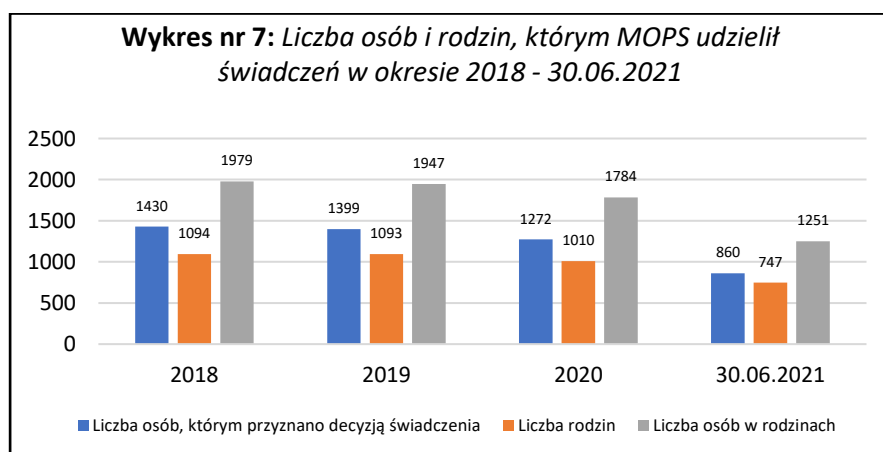
### 3.2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych dotyczących rodziny w mieście Bartoszyce

#### Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Bartoszyce realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem działania Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości i zasoby lub korzystając z powszechnie dostępnych usług i instytucji. Działania MOPS są ukierunkowane na wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w godnych warunkach, zapobieganie powstawaniu nowych problemów, a także podejmowanie działań zmierzających do ich usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. Szczególnie ważnym obszarem działalności Ośrodka jest wspieranie rodzin wychowujących dzieci poprzez świadczenie pomocy finansowej na pokrycie potrzeb związanych z ich wychowaniem.

Od kilku już lat odnotowuje się spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie miasta Bartoszyce. W okresie od roku 2018 do czerwca 2021 roku liczba osób, którym udzielono decyzją świadczeń w ramach *ustawy o pomocy społecznej*, spadła o **570**. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła z poziomu **1.094** (stan na dzień 31.12.2018 r.) do **747** (stan na dzień 30.06.2021 r.).

Statystyka udzielonych świadczeń wg liczby osób i rodzin z terenu miasta Bartoszyce została przedstawiona w formie Wykresu nr 7.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Bartoszyce



Wraz ze spadkiem wskaźnika osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Bartoszyce zmieniła się również struktura rodzin z dziećmi, objętych pomocą. Statystyka w tym zakresie, za lata 2018-2020, została przedstawiona w formie tabelarycznej - *Tabela nr 1*.

**Tabela nr 1:** *Typy rodzin objętych pomocą społeczną*

Lp.	Typ rodziny objętej pomocą społeczną	2018		2019		2020	
		Rodziny	Osoby w rodzinach	Rodziny	Osoby w rodzinach	Rodziny	Osoby w rodzinach
<b>1</b>	<b>Rodziny ogółem, w tym:</b>	<b>1 094</b>	<b>1 979</b>	<b>1 253</b>	<b>2 205</b>	<b>1 120</b>	<b>2 010</b>
1.1	<i>o liczbie osób 1</i>	695	695	807	807	696	696
1.2	<i>o liczbie osób 2</i>	135	270	168	336	174	348
1.3	<i>o liczbie osób 3</i>	125	375	130	390	111	333
1.4	<i>o liczbie osób 4</i>	81	324	93	372	90	360
1.5	<i>o liczbie osób 5</i>	38	190	38	190	30	150
1.6	<i>o liczbie osób 6 i więcej</i>	20	125	17	110	19	123
<b>2</b>	<b>Rodziny z dziećmi</b>	<b>290</b>	<b>1 039</b>	<b>274</b>	<b>977</b>	<b>239</b>	<b>885</b>
2.1	<i>o liczbie dzieci 1</i>	116	303	107	278	91	243
2.2	<i>o liczbie dzieci 2</i>	116	424	112	412	94	353
2.3	<i>o liczbie dzieci 3</i>	42	205	41	200	38	185
2.4	<i>o liczbie dzieci 4</i>	12	74	12	71	13	79
2.5	<i>o liczbie dzieci 5</i>	0	0	0	0	0	0
2.6	<i>o liczbie dzieci 6</i>	2	16	2	16	2	16
2.7	<i>o liczbie dzieci 7 i więcej</i>	2	17	0	0	1	9
<b>3</b>	<b>Rodziny niepełne z dziećmi</b>	<b>135</b>	<b>390</b>	<b>130</b>	<b>370</b>	<b>113</b>	<b>340</b>
3.1	<i>o liczbie dzieci 1</i>	64	142	62	137	52	115
3.2	<i>o liczbie dzieci 2</i>	58	186	56	181	44	146
3.3	<i>o liczbie dzieci 3</i>	11	48	11	47	14	61
3.4	<i>o liczbie dzieci 4 i więcej</i>	2	14	1	5	3	18

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Bartoszyce (Sprawozdania roczne MRPiPS-03)*

Analizując powyższe dane zauważyć można tendencję spadkową we wszystkich typach rodzin objętych pomocą społeczną, np. w okresie 2018-2020 odnotowano spadek rodzin z dziećmi o 17,59 %. Z kolei w rodzinach niepełnych z dziećmi odnotowano spadek liczby korzystających z pomocy o 16,30 %.

W latach 2018-2021 (stan na 30.06.2021 r.) najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o świadczenia z tytułu ustawy o pomocy społecznej, wskazanymi przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach były w kolejności: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (w tym, w rodzinach niepełnych i wielodzietnych). Statystyki w przedmiotowym zakresie przedstawiono w *Tabeli nr 2*.

**Tabela nr 2:** *Powody udzielenia świadczeń (liczba rodzin) w latach 2018-2021*

Lp.	Powód udzielenia świadczeń	2018	2019	2020	2021 (stan na dzień 30.06)
<b>1</b>	<i>Ubóstwo</i>	<b>850</b>	<b>760</b>	<b>670</b>	<b>540</b>
<b>2</b>	<i>Bezdomność</i>	<b>51</b>	<b>55</b>	<b>47</b>	<b>35</b>
<b>3</b>	<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:</i>	<b>78</b>	<b>84</b>	<b>73</b>	<b>53</b>
<b>3.1</b>	<i>wielodzietność</i>	<b>19</b>	<b>20</b>	<b>12</b>	<b>9</b>
<b>4</b>	<i>Bezrobocie</i>	<b>631</b>	<b>576</b>	<b>544</b>	<b>390</b>
<b>5</b>	<i>Niepełnosprawność</i>	<b>412</b>	<b>403</b>	<b>368</b>	<b>266</b>
<b>6</b>	<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	<b>469</b>	<b>483</b>	<b>448</b>	<b>346</b>
<b>7</b>	<i>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym:</i>	<b>134</b>	<b>127</b>	<b>103</b>	<b>63</b>
<b>7.1</b>	<i>rodziny niepełne</i>	<b>104</b>	<b>105</b>	<b>83</b>	<b>53</b>
<b>7.2</b>	<i>rodziny wielodzietne</i>	<b>19</b>	<b>15</b>	<b>15</b>	<b>10</b>



8	Przemoc w rodzinie	5	2	2	0
9	Alkoholizm	83	69	64	49
10	Narkomania	9	9	7	6
11	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	20	26	21	16
12	Zdarzenia losowe	1	0	0	0
13	Sytuacja kryzysowa	55	24	15	10

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Bartoszyce (Sprawozdania roczne MRPiPS-03)

W ramach ustawy o pomocy społecznej, bartoszyckie rodziny skorzystały z różnorodnych świadczeń w formie pieniężnej i niepieniężnej, w tym w roku 2020 z:

- zasiłków okresowych - **523 osoby z 513 rodzin**, w których było **1.077 osób**. Udzielono **3.539 świadczeń** na łączną kwotę **1.169.498,48 zł**. Odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z zasiłku o **94 rodziny** w odniesieniu do roku 2018 oraz o **43 rodziny** w porównaniu do roku 2019;
- zasiłków stałych - **262 osoby z 262 rodzin**, w których były **322 osoby**. Udzielono **2.590 świadczeń** na łączną kwotę **1.464.011,91 zł**. Podobnie, jak w przypadku zasiłków okresowych odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z zasiłku o **24 rodziny** w odniesieniu roku 2018 oraz o **16 rodzin** w porównaniu do roku 2019;
- wsparcia w postaci zasiłków celowych i w naturze (m.in. na zakup żywności, leków, odzieży, opału) - **267 osób z 265 rodzin**, w których było **437 osób**. Łączna kwota przyznanych świadczeń wyniosła **98.846,95 zł**. Tu odnotowano również spadek liczby rodzin korzystających z tej formy wsparcia, w tym w porównaniu do roku 2018 o **192 rodziny** oraz do roku 2019 - o **243 rodziny**.

Wsparcie finansowe było dodatkowo uzupełniane w ramach dwóch programów:

1. **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020** (współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym). Za pośrednictwem Zarządu Rejonowego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Bartoszycach zaopatrzone w żywność:

- w roku 2018 - **835 osób** (skierowane przez MOPS), w łącznej ilości **59.267,37 kg**;
- w roku 2019 - **827 osób** (skierowane przez MOPS), w łącznej ilości **18.169 kg**;
- w roku 2020 - **853 osoby** (skierowane przez MOPS), w łącznej ilości **46.408 kg**;

2. **Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”** (2018-2019) oraz **Programu „Posiłek w szkole i w domu”** (Program rządowy na lata 2019-2023).

W roku 2018 Programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” objęto **989 osób**, w tym **530 osób z 376 rodzin** skorzystało z pomocy w formie posiłku, natomiast **293 rodzinom (łącznie 528 osób)** przyznano pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności. W grupie osób korzystających z posiłków było **103 dzieci** w wieku do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz **224 uczniów** w wieku do ukończenia szkoły ponadpodstawowej. Z kolei w roku 2019 ww. Programem objęto **472 osoby z 345 rodzin**. W grupie osób korzystających z posiłków było **92 dzieci** w wieku do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz **207 uczniów** w wieku do ukończenia szkoły ponadpodstawowej.

W roku 2020 realizowano Program „Posiłek w szkole i w domu”, w ramach którego wsparciem objęto łącznie **895 osób**, z grona których **397 osób z 299 rodzin** otrzymało pomoc w formie posiłku (w tym 70 dzieci do 7-go roku życia, 151 uczniów do ukończenia szkół ponadpodstawowych oraz 181 osób dorosłych), z kolei **364 rodziny** otrzymały pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności. Łączna wartość wypłaconych świadczeń na przestrzeni lat 2018 - 2020 wyniosła **876.014,40 zł**.

## Świadczenia rodzinne

Na terenie miasta Bartoszyce realizowany jest również szeroki zakres wsparcia na rzecz rodzin z dziećmi o najniższych dochodach, wynikający m.in. z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.



Spośród bogatego katalogu świadczeń można wyróżnić m.in.:

1) **świadczenia rodzinne**, tj.:

- a) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- b) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- c) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- d) świadczenie rodzicielskie.

Analizując dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2018-2021 w zakresie realizacji świadczeń na rzecz rodziny można zauważyć, podobnie jak w przypadku świadczeń dotyczących pomocy społecznej, tendencję spadkową w zakresie korzystania z zasiłków rodzinnych. Jest to w głównej mierze uwarunkowane spadkiem liczby urodzeń dzieci, spadkiem wskaźnika liczby dzieci w wieku edukacyjnym na terenie miasta. W 2018 roku **646 bartoszyckich rodzin** otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci, w roku 2019 było ich o **68 rodzin mniej**, z kolei w roku 2020 korzystały już tylko **482 rodziny**.

Liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny również miała tendencję spadkową. W roku 2018 świadczenia wypłacano na rzecz **1.163 dzieci**, w roku 2019 - **1.079**, zaś w roku 2020 - na **940 dzieci**. W przeciągu zaledwie trzech lat liczba dzieci objętych zasiłkami rodzinnymi zmniejszyła się o **223**;

2) **świadczenia z funduszu alimentacyjnego**, w oparciu o ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, były wypłacane w ramach pomocy państwa dla rodziców z dziećmi, będących w trudnej sytuacji materialnej. Z tej formy wsparcia w roku 2018 skorzystały **183 rodziny**, w roku 2019 - **167 rodzin**, zaś w roku 2020 - **146**;

3) **świadczenie wychowawcze**, w oparciu o ustawę o pomocy państwa w wychowaniu dzieci - z pomocy korzystają rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18. roku życia. Wsparcie otrzymało: w roku 2018 - **2.330 dzieci z 1.691 rodzin**, w roku 2019 - **3.717 dzieci z 2.507 rodzin**, zaś w roku 2020 - **3.812 dzieci z 2.461 rodzin**;

4) **świadczenia wynikające z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”**, z których mogą skorzystać:

- a) każda kobieta w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- b) rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko (z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu),
- c) kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- d) kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- e) kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami.

W ramach przedmiotowej ustawy z jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4.000,00 złotych na terenie miasta Bartoszyce w 2018 roku skorzystała **1 rodzina**, w roku 2019 - również **1 rodzina**, zaś w roku 2020 - **2 rodziny**;

5) **Program „Dobry Start”** ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niezależnie od kapitału kulturowego, społecznego i materialnego rodziny. Świadczenie przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 lat. W latach 2018-2020 realizatorem tej formy wsparcia, w imieniu Gminy Miejskiej Bartoszyce, był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach (od roku 2021 świadczenia są wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych). W roku 2018, na terenie miasta Bartoszyce, z tego typu wsparcia skorzystało **2.469 dzieci**, w roku 2019 - **2.429**, zaś w roku 2020 - **2.406**.



## Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie, to poważny problem społeczny. Niszczy ona cały system rodzinny, niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje, niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią członków rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie skoordynowanych działań, mających na celu tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje niosące pomoc osobom dotkniętym zjawiskiem. Na terenie Bartoszyce udzielaniem specjalistycznego wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym przemocą zajmuje się, funkcjonujący od 2011 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół stanowi element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy oraz metodę pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb. Jego celem głównym jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Na przestrzeni lat 2018 - 2020 Zespół Interdyscyplinarny realizował następujące działania:

**1. w 2018 roku** z tytułu występowania przemocy domowej objęto wsparciem **108 rodzin** z terenu miasta, w tym:

a) **28 rodzin**, w których kontynuowano działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”, rozpoczęte w poprzednich latach,

b) **80 rodzin**, w których „Niebieskie Karty” założono w 2018 r.

Do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęły **94 „Niebieskie Karty”** (w tym **14** założonych ponownie), z czego:

- **5 Kart** założył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
- **87 Kart** założyła Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach,
- **1 Kartę** założyła placówka oświatowa z terenu miasta Bartoszyce,
- **1 Kartę** założyła Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Odbyły się **2 posiedzenia** Zespołu Interdyscyplinarnego oraz **183 posiedzenia grup roboczych**, w tym **93** - z osobami doświadczającymi przemocy oraz **90** - z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc;

**2. w roku 2019** wsparciem z tytułu występowania przemocy domowej w ramach procedury „Niebieskie Karty” objęto łącznie **158 rodzin**, w tym **69 rodzin**, w których kontynuowano działania rozpoczęte w poprzednich latach oraz **89 nowych**, z tego:

- **5 Kart** założył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
- **84 Karty** założyła Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach.

Ponadto zwołano **2 posiedzenia** Zespołu Interdyscyplinarnego, **80 spotkań** grup roboczych z osobami doświadczającymi przemocy oraz **75 spotkań** z osobami stosującymi przemoc;

**3. w roku 2020** z tytułu występowania przemocy domowej, objęto pomocą **196 rodzin** z terenu miasta Bartoszyce, z czego:

a) w **142 rodzinach** kontynuowano działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”, rozpoczęte w poprzednich latach,

b) w **54 rodzinach** założono nową „Niebieską Kartę”, w tym:

- **5 Kart** założył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
- **45 Kart** założyła Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach,
- **1 Kartę** założyła placówka oświatowa z terenu miasta Bartoszyce,
- **1 Kartę** założyła służba zdrowia,
- **2 Karty** założyła Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Łącznie odbyły się **3 posiedzenia** Zespołu Interdyscyplinarnego oraz **116 posiedzeń** grup roboczych, w tym **63** - z osobami doświadczającymi przemocy oraz **53** - z osobami stosującymi przemoc.



### Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi - asystenci rodziny

W przypadku uzyskania, zarówno przez pracowników MOPS, jak i innych instytucji i podmiotów (m.in. placówek oświatowych), informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub gdy rodzina, pomimo podjętych kompleksowych działań, nadal wykazuje bezradność opiekuńczo-wychowawczą, zostaje ona objęta wsparciem asystenta rodziny. Współpraca z asystentem wymaga zgody rodziny i następuje po dokładnej analizie jej sytuacji, na wniosek pracownika socjalnego. Zaangażowanie asystenta bez zgody rodziny może nastąpić tylko w przypadku uzyskania stosownego postanowienia Sądu Rodzinnego. Głównym celem współpracy asystenta z rodziną, rejonowym pracownikiem socjalnym i innymi specjalistami jest osiągnięcie przez rodzinę takiej stabilności życiowej, która pozwoli jej na samodzielne funkcjonowanie i wychowanie dzieci. Asystent realizuje swoje działania w oparciu o indywidualny plan pomocy, który tworzy przy udziale rodziny i pracownika socjalnego. Zakres obowiązków asystenta rodziny został wyszczególniony w *ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

W roku 2018 wsparciem asystentów objęto łącznie **54 rodziny**, w tym **2 rodziny**, którym udzielono porad dla kobiet i rodzin w ramach programu „*Za życiem*”. **4 rodziny** zostały zobowiązane do współpracy z asystentem przez Sąd. Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem wyniosła łącznie **105**. W przypadku **1 rodziny** objętej asystenturą konieczne było podjęcie działań w celu zabezpieczenia sytuacji 2 dzieci poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej, zaś z kolei w sytuacji jednej rodziny dwoje dzieci, na mocy postanowienia Sądu, powróciło do biologicznej matki. W 2018 roku w pieczy zastępczej na terenie całego kraju przebywało **57 dzieci** z terenu miasta Bartoszyce, zaś wartość refundacji za ich pobyt wyniosła **581.671,58 zł**.

W 2019 roku wsparciem objęte były **64 rodziny**, w których przebywało **101 dzieci**. Z tego grona **5 rodzin** było zobowiązanych do współpracy z asystentem przez Sąd, zaś w przypadku **1 rodziny**, zgodnie z postanowieniem Sądu, jedno dziecko powróciło pod opiekę biologicznych rodziców. W ramach *ustawy „Za życiem”* udzielano porad i wsparcia dla **1 rodziny**. W 2019 roku w pieczy zastępczej na terenie całego kraju przebywało **55 dzieci** z terenu miasta Bartoszyce, zaś wartość refundacji za ich pobyt wyniosła **697.419,48 zł**.

Wsparciem asystentów w roku 2020 objęto łącznie **56 rodzin**, w tym **1 rodzinę**, której udzielono porad w ramach *ustawy „Za życiem”*. **4 rodziny** zostały do współpracy zobowiązane przez Sąd. Liczba dzieci w tych rodzinach wynosiła łącznie **121**. W przypadku **2 rodzin**, postanowieniem Sądu, dwoje dzieci powróciło pod opiekę swoich biologicznych rodziców. W 2020 r. w pieczy zastępczej na terenie całego kraju przebywało łącznie **56 dzieci** z terenu Bartoszyce, zaś wartość refundacji za ich pobyt wyniosła **733.178,61 zł**.

### Sąd Rejonowy w Bartoszycach - III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Sprawy dotyczące niewłaściwego funkcjonowania rodziny (m.in. z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, demoralizacji i czynów karalnych nieletnich), rozpoznawane były przez III Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Bartoszycach. W sprawach rodzinnych z zakresu spraw cywilnych, z wyłączeniem spraw nieletnich, według danych przedstawionych w sprawozdaniu *MS-S16/18 Sprawozdanie w sprawach rodzinnych i nieletnich* (statystyki dotyczą Powiatu Bartoszyckiego), Sąd w latach 2018-2020 wydał następujące postanowienia:

1. w roku 2018:

- w **28 przypadkach** ograniczył władzę rodzicielską w odniesieniu do **54 dzieci**,
- w **25 przypadkach** pozbawił władzy rodzicielskiej w odniesieniu do **33 dzieci**,
- w **21 przypadkach** przywrócił władzę rodzicielską w odniesieniu do **38 dzieci**;

2. w roku 2019:

- w **30 sprawach** ograniczył władzę rodzicielską w odniesieniu do **54 dzieci**,
- w **28 sprawach** pozbawił władzy rodzicielskiej w odniesieniu do **31 dzieci**;
- w **15 sprawach** przywrócił władzę rodzicielską w odniesieniu do **10 dzieci**;



3. w roku 2020:

- w **8 przypadkach** ograniczył władzę rodzicielską w odniesieniu do **10 dzieci**,
- w **28 przypadkach** pozbawił władzy rodzicielskiej w odniesieniu do **53 dzieci**,
- w **11 przypadkach** przywrócił władzę rodzicielską w odniesieniu do **15 dzieci**.

### **Pomoc materialna dla uczniów**

W Bartoszycach od wielu lat realizowana jest pomoc materialna o charakterze socjalnym na rzecz uczniów zamieszkałych na terenie miasta, m.in. w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku losowego. Realizatorem zadania jest Zespół Administracyjny Oświaty. Głównym kryterium przyznania stypendium jest trudna sytuacja materialna rodziny oraz występujące w niej problemy, tj. bezrobocie, wielodzietność, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba. Skala udzielonej pomocy materialnej w latach 2018-2020 na terenie miasta Bartoszyce przedstawiała się następująco:

#### **1. w roku 2018 wsparciem objęto:**

a) w okresie od stycznia do czerwca - **397 uczniów**, w tym w przypadku **390** zwiększono kwoty przyznanego stypendium szkolnego, oraz w **przypadku 1 ucznia** przyznano jednorazowy zasiłek losowy;

b) w okresie od września do grudnia - **315 uczniów**;

c) łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła **867.619,74 zł**;

#### **2. w roku 2019 udzielono pomocy dla:**

a) w okresie od stycznia do czerwca - **324 uczniów**;

b) w okresie od września do grudnia - **277 uczniów**;

c) łącznie wypłacono **727.656,84 zł**.

#### **3. w roku 2020 pomocą objęto łącznie:**

a) w okresie od stycznia do czerwca - **286 uczniów**;

b) w okresie od września do grudnia - **211 uczniów**;

c) łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła **601.580,51 zł**.

Na przestrzeni lat 2019-2020 nie wpłynęły wnioski o przyznanie zasiłków losowych.

Podsumowując, należy podkreślić, że tendencja spadkowa osób korzystających m.in. z pomocy społecznej, zasiłków rodzinnych, pomocy materialnej dla uczniów, itp. jest pozytywnym zjawiskiem, jednakże analiza poszczególnych problemów wskazuje, iż należy podejmować działania zaradcze i profilaktyczne, które pozwolą ograniczyć, bądź też częściowo wyeliminować przyczyny powstawania sytuacji kryzysowych, w szczególności w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przezwyciężania problemów opiekuńczo-wychowawczych. Niewątpliwie należy pracować z rodziną, która boryka się z trudnościami, tj. bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnieniami, czy też zjawiskiem przemocy. Instytucjonalne wsparcie rodzin w wykonywaniu przez nie właściwych funkcji wychowawczych i społecznych jest bowiem niezwykle istotne z uwagi na daleko idące korzyści społeczne, ponieważ prawidłowo funkcjonująca rodzina stanowi najwartościowsze środowisko wychowawcze, które określa i stwarza warunki indywidualnego rozwoju osobowości jednostki.

### **3.3. Rekomendacje do kierunków działań w latach 2022-2024**

Obszary wspierania rodziny, pomocy i integracji społecznej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Bartoszyce od wielu lat opierają się na szerokim partnerstwie instytucji, podmiotów i specjalistów, działających na rzecz dziecka i rodziny. Liczba przedsięwzięć, zasoby kadrowe i organizacyjne oraz współpraca interdyscyplinarna należą do najważniejszych potencjałów.

Równie ważnym czynnikiem jest aktywność społeczna i wspieranie instytucji publicznych przez organizacje pozarządowe, które aktywnie działają na terenie miasta i realizują zalecane im w tym zakresie zadania.



W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społeczno-demograficznej oraz ocenę realizacji dotychczasowych *Programów* (w tym, w latach 2018-2021), uznać należy, że wyznaczone dotychczas kierunki działań są równie aktualne w perspektywie lat 2022-2024. Podstawą skuteczności *Programu* jest dalsze organizowanie dla rodzin wsparcia o charakterze systemowym, tj. łączenie różnych form pomocy, oferowanych przez różne instytucje i sektor pozarządowy.

Doświadczenia minionych lat wskazują na następujące potrzeby w ramach realizacji *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce* w latach 2022-2024:

1. zapewnienie ciągłości zatrudnienia asystentów rodziny na poziomie co najmniej 3,5 etatu oraz zabezpieczenie środków na ten cel w budżecie Miasta Bartoszyce;
2. zabezpieczenie środków finansowych w budżecie Miasta na: ustanowienie rodzin wspierających, szkolenie kandydatów na rodziny wspierające oraz na koszty ponoszone przez te rodziny;
3. pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na realizację zadań w zakresie wspierania rodzin z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz innych źródeł zewnętrznych, w tym środków unijnych;
4. zabezpieczenie w budżecie Miasta środków na finansowanie wydatków związanych z umieszczaniem dzieci w pieczy zastępczej. Należy uwzględnić, iż z uwagi na okres pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, wydatki te będą stale rosły;
5. zabezpieczenie środków finansowych w budżecie Miasta oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych, na podnoszenie umiejętności zawodowych kadry specjalistycznej (m.in. asystenci rodziny, pracownicy socjalni, pedagodzy, terapeuci), pracującej z rodziną w zakresie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji, itp.;
6. zabezpieczenie środków finansowych w budżecie Miasta oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym unijnych) na powstawanie i rozwój na terenie miasta placówek wsparcia dziennego, m.in. świetlic i klubów;
7. realizacja i intensyfikacja działań profilaktycznych oraz metod pracy z rodziną problemową, mających na celu utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej lub powrót dziecka do niej;
8. wspieranie rodzin zagrożonych i motywowanie ich do korzystania z dostępnych ofert wsparcia i pomocy;
9. dostosowanie dotychczasowych form wsparcia do aktualnej sytuacji epidemicznej, realizacja nowych form pracy z rodziną z wykorzystaniem technik i urządzeń teleinformatycznych (m.in. konsultacje telefoniczne, realizacja spotkań i warsztatów online).

Realizacja powyższych potrzeb jest podyktowana przede wszystkim koniecznością tworzenia i rozwijania dotychczasowych form wsparcia rodzin oraz kształtowania właściwych warunków do ich prawidłowego funkcjonowania na terenie naszego Miasta. Niezwykle istotne jest, aby realizacja celów i działań założonych w przedmiotowym *Programie* odbywała się w ścisłej współpracy wszystkich instytucji i organizacji działających w sferze wspierania dziecka i rodziny.

### **3.4. Lokalne podmioty działające w obszarze wspierania rodzin**

Na terenie miasta Bartoszyce funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje, realizujące zadania na rzecz dziecka i rodziny. Stanowią one swoisty kapitał umożliwiający prowadzenie szerokiego, instytucjonalnego i interdyscyplinarnego wsparcia dla rodzin oraz przezwyciężanie przez nie różnego rodzaju problemów i dysfunkcji. Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów w tym obszarze są miejskie oraz powiatowe podmioty działające na terenie miasta, w tym m.in.:





1. Urząd Miasta Bartoszyce,
2. Miejskie i powiatowe jednostki z zakresu sportu i kultury - Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Biblioteka Publiczna, Bartoszycki Dom Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury,
3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszczycach,
4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczycach,
5. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
6. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszczycach,
7. Komenda Powiatowa Policji w Bartoszczycach,
8. Sąd Rejonowy w Bartoszczycach,
9. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
10. Prokuratura Rejonowa w Bartoszczycach,
11. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
12. Zespół Administracyjny Oświaty w Bartoszczycach,
13. Miejskie i powiatowe placówki oświatowe,
14. Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszczycach,
15. Służba zdrowia,
16. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe,
17. Świetlice środowiskowe,
18. Grupy samopomocowe.

#### **IV. Adresaci Programu wspierania rodziny**

*Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2022-2024* skierowany jest w szczególności do tych rodzin, które z racji doświadczanych problemów, przekraczających dostępne zasoby, nie są w stanie samodzielnie wypełnić funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ze względu na rodzaj oraz obszar trudności, które im towarzyszą, istnieje ryzyko doświadczania przez nie wykluczenia społecznego, jak również zagrożenie przenoszenia statusu osoby wykluczonej na kolejne pokolenia.

Adresatami *Programu* są trzy grupy docelowe, w tym:

1. przede wszystkim **rodziny** (w tym opiekunowie faktyczni i prawni sprawujący opiekę) wychowujące dzieci, w szczególności: rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny o trudnej sytuacji materialno-bytowej, rodziny z dziećmi wymagającymi opieki w żłobkach i przedszkolach, rodziny wielodzietne i wielopokoleniowe, rodziny zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, jak również rodziny, którym została ograniczona lub odebrana władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej, rodziny dotknięte zaburzeniami zdrowia psychicznego u dzieci i młodzieży;
2. **dzieci i młodzież**, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki i wsparcia, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, rodzin dotkniętych przemocą, z zaburzeniami zdrowia psychicznego (m.in. depresje, próby samobójcze);
3. **przedstawiciele** instytucji i służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny na terenie miasta Bartoszyce. Działalność osób odpowiedzialnych za wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej prowadzona będzie na trzech poziomach i adresowana do rodzin:
  - 1) o niskiej świadomości roli i funkcji rodziny oraz wymagających wsparcia poprzez wdrażanie działań prorodzinnych w środowisku lokalnym;
  - 2) słabo przygotowanych do pełnienia ról w rodzinie oraz do budowania więzi rodzinnej;
  - 3) o zbyt małej aktywności własnej, charakteryzujących się roszczeniowymi postawami i niską aktywnością zawodową.



## V. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z podstawowych i najpopularniejszych technik analitycznych, której celem jest zebranie i uporządkowanie informacji oraz wniosków wynikających z opracowanej diagnozy sytuacji. Określa ona mocne i słabe strony danej jednostki w danym obszarze oraz jej szanse i zagrożenia. Pozwala także na określenie celów, w tym głównego i szczegółowych, oraz kierunków działań. Przeprowadzenie jakościowej analizy sytuacji rodziny, dziecka i systemu wspierania rodziny oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w taki sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonych celów.

Poniżej zaprezentowano analizę SWOT obszaru wsparcia rodziny na terenie miasta Bartoszyce.

<b>WSPARCIE RODZINY NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE</b>	
<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>- zaangażowanie Samorządu lokalnego w działania i inicjatywy na rzecz rodziny,</li><li>- zaangażowanie instytucji i organizacji w realizację <i>Programu</i> - otwartość na partnerstwo i współpracę,</li><li>- rozbudowana na terenie miasta infrastruktura społeczna, m.in.: instytucje, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia działające w obszarze wspierania rodziny,</li><li>- funkcjonowanie mieszkania chronionego dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w tym matki z dzieckiem/dziećmi),</li><li>- funkcjonowanie interwencyjnego pokoju dla matek z dziećmi w Schronisku dla Osób Bezdomnych,</li><li>- wypracowany system współpracy międzyinstytucjonalnej w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych,</li><li>- ogólnie dostępna oferta pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</li><li>- oferta propozycji spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,</li><li>- bieżąca działalność instytucji pracujących na rzecz rodzin,</li><li>- dobrze wykształcona, profesjonalna kadra specjalistów, realizujących działania na rzecz wspierania rodziny,</li><li>- systematyczne podnoszenie kompetencji zawodowych przez specjalistów,</li><li>- aktywna działalność organizacji sektora pozarządowego na rzecz rodzin,</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- brak wczesnej diagnostyki problemu w zakresie m.in. zagrożeń dotyczących dzieci i młodzieży,</li><li>- brak systematycznej diagnostyki oczekiwań młodzieży, w tym zagrożonej demoralizacją (m.in. oczekiwań w stosunku do form spędzania czasu wolnego, zainteresowań),</li><li>- niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dla dzieci ze szczególnymi potrzebami,</li><li>- brak placówek interwencyjnych,</li><li>- ograniczona dostępność do uzyskania bezpłatnej pomocy oraz wsparcia specjalistów np. terapeutów, psychologów, itp.,</li><li>- niewystarczająca motywacja oraz zaangażowanie rodzin do współpracy w zakresie poprawy wypełniania funkcji rodzicielskich,</li><li>- niewystarczająca motywacja oraz zaangażowanie rodzin w zakresie przewycięzania problemów rodzicielskich, opiekuńczo-wychowawczych,</li><li>- brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego (niska motywacja, błędne i stereotypowe postawy wobec korzystania z pomocy instytucjonalnej),</li><li>- ograniczony dostęp do terapii dla rodzin, małżeństw i edukacji rodziców,</li><li>- niska świadomość członków rodzin w zakresie możliwości skorzystania z oferty pomocowej,</li></ul>



<ul style="list-style-type: none"><li>- realizacja programów, projektów i różnorodnych działań skierowanych do bartoszyckich rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, dofinansowanych ze środków zewnętrznych,</li><li>- doświadczenie nabyte przy realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych,</li><li>- funkcjonowanie Bartoszyckiego Budżetu Obywatelskiego.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- brak osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej,</li><li>- brak dostatecznej liczby kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, głównie rodzin zawodowych,</li><li>- mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej,</li><li>- ograniczone możliwości finansowe samorządu, uniemożliwiające tworzenie i rozwój form wsparcia dziennego,</li><li>- niewystarczające zasoby kadrowe w placówkach publicznych, w głównej mierze uwarunkowane wysokimi kosztami utrzymania,</li><li>- zbyt niskie wynagrodzenie pracowników instytucji udzielających wsparcia rodzinom (niedocenie pracowników),</li><li>- niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych oraz komunalnych w stosunku do potrzeb mieszkańców.</li></ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"><li>- regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie - rozwój lokalnej i państwowej polityki prorodzinnej,</li><li>- wzrost świadomości społecznej w obszarze wspierania rodziny,</li><li>- budowanie zintegrowanego systemu wsparcia,</li><li>- wczesne diagnostyki problemów,</li><li>- zwiększenie świadomości i gotowości społecznej w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej,</li><li>- rozpowszechnienie informacji o możliwości korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego oraz wypracowanie i nabycie nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego,</li><li>- zwiększony dostęp do informacji o oferowanych formach wsparcia dla rodzin poprzez różnego rodzaju źródła przekazu (m.in. mass media),</li><li>- dostęp do psychologicznej pomocy specjalistycznej w placówkach oświatowych,</li><li>- dostęp do terapii dla rodzin, małżeństw i edukacji rodziców,</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- osłabianie się funkcji rodziny oraz osłabianie więzi rodzinnych,</li><li>- stopniowa dewaluacja społecznych wzorców, norm, zwyczajów i wartości,</li><li>- wzrost skali zjawisk niepożądanych,</li><li>- złożoność problemów w rodzinach,</li><li>- modele, wzorce rodzin dysfunkcyjnych przekazywane z pokolenia na pokolenie,</li><li>- niska świadomości środowiska lokalnego o szczególnych potrzebach dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,</li><li>- słabe zainteresowanie ze strony rodzin dodatkowymi ofertami pomocowymi, ukierunkowanymi na integrację i reintegrację społeczno-zawodową (np. w ramach projektów tematycznych),</li><li>- niska świadomość problemu oraz konieczności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne/w kryzysie,</li><li>- niskie umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne/w kryzysie,</li><li>- łatwiejszy dostęp dzieci i młodzieży do używek, w tym dopalaczy,</li><li>- rosnące potrzeby w zakresie leczenia psychiatrycznego i uzależnień dzieci i młodzieży,</li></ul>



- rosnąca świadomość i reakcje społeczności lokalnej na przypadki krzywdzenia, bądź zaniedbywania dzieci,  
- tworzenie nowych środowiskowych form pracy z rodziną,  
- możliwości współpracy z organizacjami pozarządowymi,  
- utrzymanie stałego zatrudnienia asystentów rodziny,  
- pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym środków unijnych) na tworzenie i rozwój form wsparcia dziennego, zarówno przez jednostki organizacyjne gminy, jak i organizacje pozarządowe,  
- możliwość zgłaszania przez mieszkańców miasta projektów przyczyniających się do wspierania rodzin w ramach Bartoszyckiego Budżetu Obywatelskiego.

- utrudniony dostęp do specjalistów publicznej służby zdrowia w zakresie m.in. psychiatrii, neurologii.  
- niekorzystna sytuacja na rynku pracy w Bartoszycach,  
- zjawisko nielegalnego zatrudnienia,  
- pogarszający się poziom życia rodzin/mieszkańców ze względu na rosnące/wysokie koszty utrzymania,  
- peryferyjne, przygraniczne położenie gminy,  
- niski przyrost naturalny,  
- migracja młodych za granicę lub do innych miast,  
- efekt uboczny Programu „Rodzina 500+” - niska motywacja do podjęcia i utrzymania zatrudnienia, rezygnacja z podjęcia stałego zatrudnienia,  
- nasilające się zjawisko wypalenia zawodowego pracowników instytucji świadczących wsparcie rodzinom,  
- brak widocznego wzrostu zainteresowania mieszkańców formami działalności wolontarystycznej,  
- przedłużająca się pandemia COVID-19, wpływająca negatywnie na wszystkie obszary życia społeczno-ekonomicznego,  
- niepodejmowanie działań zmierzających do wdrażania i realizacji założeń przedmiotowego Programu przez lokalne podmioty działające w obszarze dziecka i rodziny.

## VI. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2022-2024 wyznacza cele (główny i szczegółowe) oraz zadania, które w swoich założeniach winny przyczynić się do zmniejszenia skali problemów i dysfunkcji w obszarze funkcjonowania rodziny. Priorytetem w realizacji wsparcia na rzecz bartoszyckich rodzin jest kierowanie się nadrzędną zasadą dobra dziecka. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno następować po wyczerpaniu wszelkich form pomocy jego rodzicom oraz w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia dziecka. W związku z tym wszelkie działania powinny zmierzać do poprawy sytuacji w rodzinie biologicznej tak, aby dziecko mogło w niej pozostać.

### Cel główny:

***Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowemu funkcjonowaniu.***



Realizacja celu głównego będzie dokonywana poprzez realizację 3 celów szczegółowych:

**1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.**

**2. Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.**

**3. Promowanie wartości rodziny.**

Realizacja powyższych celów ukierunkowana będzie na osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Zahamowanie wzrostu liczby rodzin dysfunkcyjnych.
2. Poprawę jakości życia rodzin oraz wyrównanie różnic w ich poziomie funkcjonowania.
3. Efektywniejsze programowanie pomocy i oferty spędzania czasu, dostosowanej do indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży.
4. Pogłębienie wiedzy i zwiększenie wrażliwości społecznej na problemy dziecka i rodziny.
5. Konsolidację podmiotów, realizujących zadania systemowego wsparcia dziecka i rodziny na terenie miasta Bartoszyce.

### 6.1. Cel szczegółowy 1

***Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.***

#### **Zadania:**

1. Analiza sytuacji rodzin, w których dzieci są zagrożone - m.in. monitorowanie środowisk, praca socjalna, asysta rodzinna.
2. Organizowanie grup wsparcia oraz grup samopomocowych dla rodzin.
3. Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym zdalnego, w okresie ograniczonej możliwości kontaktu bezpośredniego) poprzez jego organizowanie oraz informowanie o miejscach pomocy.
4. Podejmowanie działań aktywizujących zawodowo i społecznie rodziny, w których członkowie pozostają bez pracy, celem umożliwienia podjęcia zatrudnienia.
5. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej - realizacja na ich rzecz świadczeń i usług statutowych.
6. Zapewnienie usług wspierających.
7. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka, umieszczonego w pieczy zastępczej, do rodziny biologicznej.
8. Inicjowanie działań zmierzających do utworzenia placówki interwencyjnej.
9. Organizowanie psychoterapii indywidualnej dla par i rodzin, ukierunkowanej na niesienie pomocy członkom rodziny w celu ich lepszego funkcjonowania.
10. Organizowanie mediacji rodzinnych w zakresie spraw związanych z funkcjonowaniem rodziny i potrzebami jej członków takich jak m.in.: sposób wykonywania władzy rodzicielskiej, relacje między opiekunami/rodzicami, rozwiązywanie konfliktów.
11. Organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, dotkniętych zaburzeniami zdrowia psychicznego, itp.
12. Podejmowanie działań w zakresie interdyscyplinarnej kooperacyjnej współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz wsparcia rodzin i dzieci.

#### **Wskaźniki realizacji:**

- liczba rodzin dysfunkcyjnych,
- liczba rodzin zastępczych,
- liczba dzieci objętych pieczą zastępczą,
- liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”,



- liczba zorganizowanych grup wsparcia,
- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia,
- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego, mediacji rodzinnych,
- rodzaj poradnictwa,
- liczba osób korzystających i udzielonych porad,
- liczba form przekazu, informujących o miejscach pomocy,
- formy działań aktywizujących,
- liczba osób, które skorzystały z działań aktywizujących, w ramach poszczególnych form,
- liczba osób, które znalazły zatrudnienie po udziale w zajęciach aktywizacyjnych,
- liczba rodzin objętych usługami wspierającymi,
- liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej,
- liczba powstałych placówek,
- liczba podmiotów zaangażowanych w realizację procedury „Niebieskie Karty”,
- liczba podmiotów zaangażowanych w interdyscyplinarną kooperacyjną współpracę,
- liczba uczestników programów profilaktycznych,
- liczba zrealizowanych godzin w ramach programów profilaktycznych.

### **Realizatorzy**

Urząd Miasta w Bartoszycach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach, Placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Sąd Rejonowy w Bartoszycach, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach, Służba zdrowia, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, itp.

**Czas realizacji zadań:** w okresie realizacji *Programu*, w latach 2022-2024.

## **6.2. Cel szczegółowy 2**

***Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.***

### **Zadania:**

1. Pomoc z wykorzystaniem zaangażowania rodzin wspierających (w razie stwierdzonych potrzeb).
2. Zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
3. Propagowanie idei tworzenia klubów dziecięcych, świetlic osiedlowych, placówek wsparcia dziennego.
4. Podejmowanie działań w kierunku tworzenia klubów dziecięcych, świetlic osiedlowych, placówek wsparcia dziennego.
5. Realizowanie programów profilaktycznych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie dysfunkcjom w rodzinach oraz indywidualne konsultacje i poradnictwo specjalistyczne.
6. Organizowanie szkoleń, prelekcji, warsztatów dla rodziców.
7. Działania informacyjne oraz promocyjne w zakresie roli i funkcji asystenta rodziny.
8. Organizowanie kursów, szkoleń, warsztatów dla pracowników instytucji wspierających rodzinę.
9. Ustalanie zakresu i form współpracy, tworzenie procedur reagowania w sytuacjach problemowych, opracowanie procedur wymiany informacji międzyinstytucjonalnej.
10. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej na rzecz wspomagania rodzin oraz umacniania w nich więzi rodzinnych.
11. Propagowanie i rozwój oferty skierowanej do rodzin w ramach *Karty Dużej Rodziny*.



12. Propagowanie oferty skierowanej do rodzin, wynikającej z założeń polityki prorodzinnej państwa.
13. Zagospodarowanie, w okresie wakacyjnym i zimowym, czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez ich udział w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego i letniego wypoczynku.
14. Organizowanie dla dzieci i młodzieży pomocy w odrabianiu zadań domowych, wyrównywania deficytów edukacyjnych, m.in. poprzez wsparcie wolontariuszy z terenu miasta i placówek oświatowych.
15. Podjęcie działań w zakresie wspierania rodzin z dziećmi ze szczególnymi potrzebami, w tym z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą zagrażającą ich życiu poprzez m.in. organizację opieki wytchnieniowej, wsparcie w codziennych obowiązkach domowych opiekunów w miejscu ich zamieszkania.

### **Wskaźniki realizacji:**

- liczba rodzin objęta pomocą rodzin wspierających,
- liczba asystentów pracujących na rzecz mieszkańców Bartoszyce,
- liczba rodzin, objętych wsparciem asystenta, z podziałem na rodziny z dziećmi i rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej,
- liczba powstałych klubów, świetlic i placówek wsparcia dziennego oraz liczba osób uczestniczących w zajęciach,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie dysfunkcjom w rodzinach,
- liczba konsultacji i osób, którym udzielono porad w ramach realizowanych programów,
- liczba zrealizowanych warsztatów, szkoleń dla rodziców, liczba osób uczestniczących oraz tematyka spotkań,
- liczba i rodzaj działań/materiałów informacyjno-promocyjnych, dotyczących roli asystenta,
- liczba uczestników form doskonalenia zawodowego warsztatu pracy z rodziną,
- ilość podjętych inicjatyw w zakresie tworzenia lub opracowania procedur reagowania w sytuacjach problemowych oraz wymiany informacji międzyinstytucjonalnej,
- liczba utworzonych lub opracowanych procedur reagowania w sytuacjach problemowych oraz wymiany informacji międzyinstytucjonalnej,
- ilość wydanych *Kart Dużej Rodziny*,
- ilość rodzin i dzieci objętych ofertą *Karty Dużej Rodziny*,
- liczba zrealizowanych programów w obszarze polityki prorodzinnej gminy i państwa,
- liczba osób (rodzin i dzieci) korzystających z pomocy, w tym z wsparcia wynikającego z przepisów prawa w zakresie polityki prorodzinnej gminy i państwa,
- liczba imprez i zajęć zorganizowanych dla dzieci oraz rodzaje tych działań,
- liczba dzieci, które skorzystały ze zorganizowanych imprez i zajęć,
- liczba wolontariuszy oferujących wsparcie w wyrównywaniu deficytów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- liczba dzieci i młodzieży, korzystających z wsparcia wolontariuszy,
- liczba forma wsparcia oferowanych i udzielonych rodzinom z dziećmi ze szczególnymi potrzebami.

### **Realizatorzy**

Urząd Miasta w Bartoszycach, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach, Placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, Bartoszycki Dom Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Zespół Administracyjny Oświaty, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Służba zdrowia, Powiatowy Urząd Pracy



w Bartoszycach, administratorzy zasobów mieszkaniowych, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, itp.

**Czas realizacji zadań:** w okresie realizacji *Programu*, w latach 2022-2024.

### **6.3. Cel szczegółowy 3**

#### ***Promowanie wartości rodziny.***

##### **Zadania:**

1. Promowanie pozytywnych wzorców rodzinnych oraz wzorców wzmacniania więzi międzypokoleniowej.
2. Upowszechnianie potrzeby funkcjonowania rodzin wspierających.
3. Promowanie oferty skierowanej do rodzin w ramach rządowego programu *Karta Dużej Rodziny*.
4. Organizowanie wydarzeń, imprez i działań o charakterze integrującym i promujących rodziny.
5. Organizowanie wydarzeń o charakterze międzypokoleniowym oraz promujących rodziny wielopokoleniowe.

##### **Wskaźniki realizacji:**

- ilość imprez, spotkań integracyjnych oraz edukacyjnych promujących „dobre praktyki”,
- liczba i rodzaj wydanych materiałów informacyjno-promocyjnych,
- ilość rozpowszechnionych materiałów informacyjno-promocyjnych,
- liczba akcji, kampanii, spotkań,
- ilość kampanii w lokalnych mediach,
- ilość wydarzeń dla rodzin, w tym wielopokoleniowych,
- ilość uczestników wydarzeń dla rodzin, w tym wielopokoleniowych.

##### **Realizatorzy**

Urząd Miasta Bartoszyce, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, Bartoszycki Dom Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, Media Lokalne, administratorzy zasobów mieszkaniowych, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, itp.

**Czas realizacji zadań:** w okresie realizacji *Programu*, w latach 2022-2024.

## **VII. Finansowanie**

Głównym źródłem finansowania zadań *Miejskiego Programu Wspierania Rodzin miasta Bartoszyce na lata 2022-2024* będą m.in.:

- środki własne Gminy Miejskiej Bartoszyce, w tym m.in. środki finansowe podmiotów/ jednostek organizacyjnych, odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w *Programie*,
- środki pozyskane na zadania związane z realizacją *Programu*: dotacje celowe z budżetu państwa, dotacje na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz inne środki zewnętrzne, w tym z funduszy Unii Europejskiej,
- wkłady sponsorów.





## VIII. Monitoring

Monitoring realizacji *Programu* wymaga stałej komunikacji pomiędzy jego realizatorami, opierającej się na pozyskiwaniu informacji o jego przebiegu, koniecznych korektach i aktualizacji. Jego realizacja pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji, analizę osiągniętych wskaźników realizacji zadań, ewentualne planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas realizowanych.

Koordynatorem *Programu* jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach, do obowiązków którego należały m.in. sporządzanie, we współpracy z podmiotami działającymi w obszarze dziecka i rodziny, rocznych sprawozdań zbiorczych z realizacji *Programu* wraz z zestawieniem potrzeb na rok następny. Przedmiotowe dokumenty Burmistrz Miasta Bartoszyce, zgodnie z art. 179 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, do dnia 31 marca każdego roku, przedkłada Radzie Miasta. Wnioski zawarte w kolejnych sprawozdaniach z realizacji *Programu* stanowiąc będą podstawę do ewentualnej weryfikacji założeń dokumentu na lata następne.

## IX. Podsumowanie

Realizowane dotychczas (w latach 2013-2021) *Programy* z zakresu wspierania bartoszyckich rodzin i zaplanowane w nich działania zostały w większości zrealizowane, zaś zaangażowane podmioty dołożyły starań, by oferta wspierania rodzin była szeroko dostępna i dostosowana do ich potrzeb. Należy jednak pamiętać, że wraz z zachodzącymi zmianami ekonomicznymi, kulturowymi i społecznymi, zmieniają się potrzeby i oczekiwania rodzin, co pociąga za sobą pojawianie się nowych lub nasilanie istniejących już problemów. Dlatego też konieczne jest dalsze podejmowanie działań w celu ich ograniczenia, bądź wyeliminowania.

Przedstawione w *Programie* działania mają charakter subsydiarny, wspierający rodziny, których celem jest wzmocnienie ich zasobów i kompetencji w wypełnianiu funkcji rodzicielskich. Podejmowane działania mają systemowo wspierać rodziny, które doświadczają trudności opiekuńczo-wychowawczych, a w konsekwencji pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji wynikających z jej roli. Pozwolą także zatrzymać dziecko w jego środowisku naturalnym lub umożliwią powrót do niego w razie czasowego umieszczenia w pieczy zastępczej. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe tylko przy współpracy podmiotów powołanych do wspierania rodziny, przy równoczesnym zaangażowaniu z jej strony, ponieważ osiągnięcie zakładanych celów w znacznej mierze jest zależne od samych zainteresowanych, ich motywacji do zmiany własnej sytuacji i przezwyciężania trudności.